

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

Asta
LAUGALIENĖ

Partityvumas suomių ir lietuvių kalbose: objekto žymėjimas

DAKTARO DISERTACIJOS SANTRAUKA

Humanitariniai mokslai,
Filologija (H 004)

VILNIUS, 2022

Disertacija rengta 2016–2021 metais Vilniaus universitete.
Mokslinius tyrimus rėmė Lietuvos mokslo taryba.

Mokslinis vadovas – prof. habil. dr. Axel Holvoet (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Gynimo taryba:

Pirmininkas – prof. dr. Jurgis Pakerys (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Nariai:

prof. dr. Riho Grünthal (Helsinkio universitetas (Suomija), humanitariniai mokslai, filologija, H 004),

prof. dr. Andra Kalnača (Latvijos universitetas (Latvija), humanitariniai mokslai, filologija, H 004),

doc. dr. Birutė Spraunienė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004),

doc. habil. dr. Anne Tamm (Vengrijos reformatų bažnyčios Karolio Gasparo universitetas (Vengrija), humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Disertacija ginama viešame Gynimo tarybos posėdyje 2022 m. rugsėjo 29 d. 15 val. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto 92 auditorijoje. Adresas: Universiteto g. 5, LT-01131 Vilnius, Lietuva.

Disertaciją galima peržiūrėti Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto, Vilniaus universiteto bibliotekose ir Vilniaus universiteto interneto svetainėje adresu: <https://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

VILNIUS UNIVERSITY
INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

Asta
LAUGALIENĖ

Partitivity in Finnish and Lithuanian: object marking

SUMMARY OF DOCTORAL DISSERTATION

Humanities,
Philology (H 004)

VILNIUS, 2022

The dissertation was prepared between 2016 and 2021 at Vilnius University. The research was supported by the Research Council of Lithuania.

Academic supervisor –

Prof. Habil. Dr. Axel Holvoet (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004).

This doctoral dissertation will be defended in a public meeting of the Dissertation Defence Panel:

Chairman – Prof. Dr. Jurgis Pakerys (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004).

Members:

Prof. Dr. Riho Grünthal (Helsinki University (Finland), Humanities, Philology, H 004),

Prof. Dr. Andra Kalnača (University of Latvia (Latvia), Humanities, Philology, H 004),

Assoc. Prof. Dr. Birutė Spraunienė (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004),

Assoc. Prof. Habil. Dr. Anne Tamm (Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary (Hungary), Humanities, Philology, H 004).

The dissertation shall be defended at a public meeting of the Dissertation Defence Panel at 15.00 on 29 September 2022 in the 92 auditorium of the Faculty of Philology at Vilnius University.

Address: Universiteto str. 5, LT-01131 Vilnius, Lithuania.

The text of this dissertation can be accessed at the libraries of Institute of Lithuanian Literature and Folklore, Vilnius University, as well as on the website of Vilnius University: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius.

SANTRAUKA

1. DISERTACIJOS AKTUALUMAS IR NAUJUMAS

Partityvumas – šiuo metu lingvistikoje plačiai nagrinėjama tema, pritraukianti įvairių krypčių lingvistų dėmesį. Vis dėlto atliekamų tyrimų empirinis pagrindas kol kas išlieka per siauras.

Suomių kalbos partityvo funkcijos tyrinėtos įvairių tyrėjų (Denison 1957, Heinämäki 1994, Huomo 2002, 2006, 2013, Kiparsky 1998, Larjavaara 2019, ISK 2004 §925–941 ir kt.), tačiau labai trūksta gretinamųjų baltų ir slavų kalbų partityvinio kilmininko bei suomių partityvo tyrimų. Minėtina, kad naujausią išsamų suomių kalbos partityvo tyrimą 2019 m. publikavo M. Larjavaara (monografija remiamasi šioje disertacijoje). Deja, šis tyrimas prieinamas tik suomių kalba. Verta atkreipti dėmesį į lyginamuosius Pabaltijo finų ir slavų kalbų veiklo tyrimus (Dahl & Karlsson 1976), taip pat partityvumo raiškos tyrimus įvairiose kalbose (Koptjevskaja-Tamm 2001, Giusti & Sleeman 2021 ir Luraghi & Huomo 2014). Objekto linksnių panašumai ir skirtumai, lyginant lietuvių kalbą ir estų – vieną iš Pabaltijo finų kalbų – tirti B. Klaas (1996).

Nepriklausomą partityvinį kilmininką (angliškas trumpinys – IPG) lietuvių kalboje nagrinėjo I. Seržantas (2014). Tyrėjas pateikė semantinį partityvinio kilmininko, analizuoto funkciniu aspektu, aprašą. Remiamasi (ne)ribotumo sąvokomis, teigiama, kad daiktavardinė frazė turi dvi pagrindines interpretacijas: ribotą ir neribotą (Seržant 2014: 257). I. Seržanto teigimu, sakinio imperfektyvumas tiesiogiai susijęs su neribotumo interpretacija, tai nesuderinama su partityviniam kilmininkui būdinga ribotumo interpretacija (Seržant 2014: 257). Darbe tyrėjas trumpai aptaria ir partityvinio kilmininko vartojimo kontekstus.

Vis dėlto iki šiol neturime išsamios lietuvių kalbos partityvinio kilmininko ir galininko kaip objektų linksnių vartojimo analizės. Ne visi neapibrėžti objektai koduojami kilmininku, o galininko vartojimą skatinantys semantiniai ir diskursiniai veiksniai nėra ištirti. Taip pat

nesama ir atitinkamos suomių kalbos medžiagos analizės. Tiesa, keletas pagrindinių suomių partityvo ir lietuvių partityvinio kilmininko panašumų ir skirtumų yra žinomi iš gramatikų, tačiau išsamaus lyginamojo šių dviejų gramemų aprašo kol kas neturime. Dėl šios priežasties atsiranda didelių deskriptyvinių ir teorinių sunkumų, siekiant nustatyti suomių ir lietuvių kalbose vartojimą reguliuojančius požymius. Minėtina, kad visi iki šiol iškelti pasiūlymai (iš naujesnių žr. Seržant 2014) sprendžia tik dalį problemų, nes įprastai vienu metu apžvelgiama tik dalis vartojimo tipų. Problemą apsunkina tai, kad tyrėjai įprastai vartoja pavienius, iš gramatikų paimtus pavyzdžius ir nedisponuoja išsamiais empiriniais duomenimis.

Ši disertacija – svarbus lietuvių kalbos gramatinės sistemos tyrimas, ji taip pat svarbi finougristikai. Gretinamasis tyrimas leidžia disertaciją laikyti vertingu įnašu ir į partityvumo tipologiją. Darbas grindžiamas išsamia empirine bibliinių tekstų medžiaga, taip pat senosios lietuvių kalbos ir tarminiais duomenimis.

2. TYRIMO OBJEKTAS, TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Partityvumas gramatikoje pasireiškia daugeliu būdų. Tam tikrose kalbose jis gali būti susijęs, pavyzdžiui, su partityvo ar pseudopartityvo konstrukcijomis, kiekybinėmis frazėmis, neapibrėžto kiekio determinantais ar partityviniais įvardžiais (Giusti & Sleeman 2022: 1–2). Vienas iš partityvumo žymėjimo būdų yra argumentų žymėjimas linksniais (apie partityvinius linksnius žr. Luraghi & Huomo 2014). Taigi darbe svarbu apsibrėžti terminus *partityvas* ir *partityvumas*.

1. *Partityvumas* yra funkcinė savybė, kuri gali pasireikšti įvairiais būdais.

2. Kaip linksnio kategorija *partityvumas* sietinas su diferenciniu objekto žymėjimu (DOM), būdingu tiek suomių, tiek lietuvių kalbai. Minėtina, kad disertacijoje suomių ir lietuvių kalbų objekto žymėjimas tiriamas iš *partityvumo* perspektyvos.

3. Atsižvelgiant į skirtingas gramatines tradicijas, *partityvumas* žymimas skirtingai. Jis priešinamas kategorijoms, kuriomis reiškiamas didesnis teliškumas, tranzityvumas arba objekto apibrėžtumas.

Laikantis indoeuropietiškos tradicijos, terminas *partityvas*, visų pirma, sietinas su genityvu (Koptjevskaja-Tamm 2001: 525), nors apima ir atvejus, kai kalbama ne apie morfologinius partityvus (plačiau žr. Koptjevskaja-Tamm 2001: 525). Lietuvių kalboje partityvinė genityvo funkcija yra tik viena iš daugelio kitų kilmininko funkcijų¹ (1). Suomių kalba, priklausanti Pabaltijo finų kalbų grupei², turi atskirą morfologinį linksnį, vadinamą *partityvu*.

¹ Kitos lietuvių kalbos genityvo funkcijos yra, pavyzdžiui, turėjimui, priklausymui reikšti (*brolio kambarys*); medžiagai, kilmei nusakyti (*obuolių sultys*) ir kt.

² Pabaltijo finų kalbų grupę prie Baltijos jūros sudaro šios kalbos: suomių, estų, lyvių, vepsių, karelių, ingrų ir vodų. Šios kalbos giminiškos kitoms finougrių kalboms (jomis daugiausia kalbama Rusijoje) ir su jomis turi bendrą prokalbę.

(lietuvių)

(1) *Iš kur tu imsi gyvojo vandens?*³

(suomių)

(2) [...] *hän ant-o-i kala-a.*⁴
jis duoti-PST-3SG žuvis-PAR
‘[...] jis davė (jiems) žuvis.’

Partityvinių linksnių (arba tiesiog *partityvo* ar *partityvinio kilmininko*) vartoseną tiesioginiam objektui reikšti yra arealinis reiškinys, aptinkamas tiek indoeuropiečių (slavų ir baltų kalbų), tiek Pabaltijo finų kalbų grupėse (Koptjevskaja-Tamm 2001: 531–544, 557–564, Ambrazas 2006: 229). Toliau pateikiama keletas Baltijos arealo kalbų pavyzdžių, iliustruojančių objekto linksnių kaitą:

(estų, iš susirašinėjimo su Riho Grünthalu)

(3) *Ma ost-si-n leib-a.*
aš pirkti-PST-1SG duona-PAR
‘Aš pirkau duonos.’

(vepsių, Kettunen 1943: 99)

(4) *mö sä mei-le vina-d*
parduoti.IMP2SG tu mes-ALL alkoholis-PAR
‘Parduok mums alkoholio.’

(rusų, Seržant 2015: 354)

(5) *On po-pil vod-y.*
3NOM.SG.M PVB-gerti.PST.3SG vanduo-GEN.SG
‘Jis išgėrė vandens.’

Suomių ir lietuvių kalbos priskiriamos platesniam arealiniam kontinuumui, pasižyminčiam turtingais kalbiniais ir istoriniais ryšiais bei kalbų kontaktais (Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001: 728). Pabaltijo arealo (baltų, vakarų ir rytų slavų, Pabaltijo finų) kalbos išlaikė turtingiausias linksnių sistemas, tai lemia natūralią jų

³ Jei nenurodyta kitaip, lietuvių kalbos pavyzdžiai imti iš B2005 (*Biblija, arba Šventasis Raštas. Ekumeninis leidimas*. Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija, 2005).

⁴ Jei nenurodyta kitaip, suomių kalbos pavyzdžiai imti iš R1992 (*Raamattu*. Porvoo, Helsinki, Juva :WSOY, 1992).

struktūrinę konvergenciją. Vis dėlto ne mažiau svarbus veiksnys yra ir arealiniai ryšiai. Glaudūs ir intensyvūs ryšiai Pabaltijo finų ir baltų kalbas siejo dar Pabaltijo finų prokalbės laikais (Larsson 1984: 98, Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001, Kallio 2008, Junttila 2012, 2015a, 2015b). Šiuos ryšius liudija gausūs baltų kalbų skoliniai Pabaltijo finų kalbose (jų neaptinkama kitose uraliečių kalbų grupės kalbose) (Laakso 2001: 201, Larsson 1981: 50, Larsson 2001: 238–242)⁵. Šalia neginčijamos įtakos leksikai randama ir arealinių ryšių įtakos pėdsakų Pabaltijo finų prokalbės fonologijai (Larsson 2001: 243–244; Hofstra 1985; Kallio 2012, 2015; LÄGLOS), taip pat aptinkama akivaizdžių baltų ir Pabaltijo finų kalbų sintaksinių panašumų. Minėtina, kad kai kurie gramatiniai požymiai vis dėlto būdingi Baltijos regiono kalboms ir laikomi kalbų kontaktų rezultatu (Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001: 674–723).

Keletas atliktų tyrimų (pavyzdžiui, Larsson 2001, Klaas 1996) atskleidė, kad lietuvių kalbos partityvinis kilmininkas ir suomių partityvas turi semantinių ir sintaksinių panašumų. *Nepaisant gramatinio žymėjimo, lietuvių kalbos partityvinis kilmininkas⁶ ir suomių kalbos partityvas⁷ turi daug panašių funkcinių savybių.* Šios savybės disertacijoje aptariamos plačiau.

Tyrėjai yra diskutavę dėl baltų kalbų įtakos Pabaltijo finų kalbų objekto linksnių kaitai (Larsson 1981), tačiau naujausi tyrimai rodo, kad abliatyvo / partityvo gramatikalizacija vyko dar prieš baltų kalbų įtaką (Grünthal 2022). Esama skirtingų nuomonių, kaip Pabaltijo finų kalbose atsirado distribucija tarp akuzatyvo ir partityvo linksnių ir veikslas, siejamas su objekto linksniais. Vieni tyrėjų teigimu, ši

⁵ Nuo XX a. pab. tyrėjai laikosi nuomonės, kad ankstyvieji germanų kalbų skoliniai pateko į prokalbę tuo pat metu, kaip ir baltų kalbų skoliniai (žr. Junttila 2015b, Kallio 2008).

⁶ Lietuvių kalbos linksnis galėtų būti vadinamas *genityviniu partityvu*, nes formaliai jis yra genityvas, bet funkciškai – partityvas. Lietuvių kalbos *genityviniam partityvui* žymėti disertacijoje vartojamas trumpinys GP. Taip, visų pirma, žymima morfologinė kategorija, o vėliau – ir funkcinė savybė.

⁷ Suomių kalbos partityvas disertacijoje žymimas trumpiniu PAR.

pasikeitimą lėmė baltų kalbų įtaka (Larsson 1984: 98). Kiti tyrėjai (pavyzdžiui, Larjavaara 1991, Grünthal 2022) pabrėžia, kad dabartinės suomių kalbos distribucija tarp akuzatyvo⁸ ir PAR linksnių ir veikslas, siejamas su objekto linksniais, atsiradę suomių kalboje natūraliai vystantis kalbai. Tiesa, ankstyvuosiuose objekto linksnių kaitos etapuose paneigti baltų kalbos įtakos negalima.

Lietuvių ir suomių kalboms būdingas diferencinis objekto žymėjimas, siejamas su partityvumu. *Diferencinio objekto žymėjimo* (DOM) sąvoką, atspindinčią formalaus objekto žymėjimo variaciją, priklausomą nuo kategorinių objekto požymių ar semantinių veiksmažodžio frazės ypatybių, pirmasis pradėjo vartoti G. Bossongas (1985) (plačiau apie šią sąvoką žr. Dalrymple & Nikolaeva 2011, Næss 2007, Sinnemäki 2014). Disertacijoje nagrinėjamas tik diferencinis objekto žymėjimas, tačiau su diferenciniu subjekto žymėjimu, būdingu tiek suomių (6a–b), tiek lietuvių (7a–b) kalboms, sietinas ir PAR bei GP:

(suomių, Luraghi & Kittilä 2014: 18)

(6) a. *Naise-t tul-i-vat koti-in.*
moteris-PL pareiti-PST-3PL namai-ILL
'Moterys parėjo namo.'

b. *Nais-i-a tul-i koti-in.*
moteris-PL-PAR pareiti-PST.3SG namai-ILL
'Namo parėjo moterų.'

(lietuvių, Seržant 2014: 261)

(7) a. *Važiav-o žmon-ės.*

b. *Pri-važiav-o žmoni-ų.*

Lietuvių kalboje GP vartojamas su priešdėliniais veiksmažodžiais, turinčiais priešdėlius *pri-*, *at-*, *per-*, reiškiančiais 'daug' (ppr. kartu su refleksyvine dalelyte), taip pat su tam tikrais veiksmažodžiais, kurie vartojami su kiekį reiškiančiomis frazėmis, pavyzdžiui, *daugėti* (plačiau žr. Seržant 2014: 261–262). Suomių

⁸ Suomių ir lietuvių kalbų akuzatyvas disertacijoje žymimas trumpiniu ACC.

kalboje PAR kvantifikacinė funkcija išryškėja su daugiskaitiniais skaičiuojamaisiais daiktavardžiais ir funkciškai atlieka nežymimųjų artikelių vaidmenį (plačiau žr. Luraghi et al. 2020: 871–873).

Suomių kalba turi morfologinį linksnį, jis vadinamas PAR. *Morfologinio PAR linksnio* sąvoka neturėtų būti painiojama su „partityvumo“ konceptu, kuris vartojamas lyginant gramatinių formų semantiką, siejamą su „N dalies“ (8a, 9a) ir „N kiekio“ (8b, 9b) konceptais. *Pseudopartityvo* sąvoka žymima daiktavardinė frazė, apimanti vardažodžius, iš kurių vienas yra kvantifikatorius. Taigi „partityvumo“ konceptas, žymintis daugiau negu dalies ir visumos santykį, apima ir pseudopartityvą. M. Koptjevskajos-Tamm išsamioje tipologinėje studijoje (2001) brėžiama aiški perskyra tarp partityvinių ((8a), (9a)) ir pseudopartityvinių (vardažodinių) konstrukcijų ((8b), (9b)). Tiek partityvinės, tiek pseudopartityvinės konstrukcijos yra vardažodinės frazės, susidedančios iš dviejų vardažodžių, kurių vienas yra kvantifikatorius, bet tas pats kvantifikatorius atlieka skirtingus vaidmenis: partityvinėse konstrukcijose (PC) kvantifikatorius nurodo suponuojamos grupės pogrupį, pseudopartyvinėje konstrukcijoje (PPC) – to paties tipo grupę (Koptjevskaja-Tamm 2001: 527). Suponuojamos grupės ir tam tikros grupės priešprieša iliustruojama (8a–b), (9a–b) ir pavyzdžiais:

(anglų, Koptjevskaja-Tamm 2001: 526–527)

(8) a. *a pile of Mary's books*

b. *a pile of books*

(suomių)

(9) a. *ole-n perhee-mme nuor-in*

būti.PRS-1SG šeima- GEN.1PLPX jaunas-SUP

‘Aš esu jauniausia(s) šeimoje.’

(lietuvių)

b. *stiklinė vand-ens*

PAR yra gramatinė forma, sietina su „partityvo“ konceptu. Ji gali būti skaidoma į smulkesnes kategorijas, atsižvelgiant į tam tikrą kalbos PAR semantiką: funkcinę (pavyzdžiui, veikslą, (10a)) ir struktūrinę (pavyzdžiui, numatytąjį linksnį, (10b)) (Tamm 2014, 91):

(suomių)

(10) a. [...] *miehe-t sō-i-vāt uhriliha-a* [...]
vyras-PL valgyti-PST-3PL atnašaujama_auka-PAR
‘[...] vyrai valgė atnašaujama auka.’

(suomių, Tamm 2014: 90)

b. *ilman raha-a*
be pinigai-PAR
‘be pinigų’

Istoriškai suomių kalbos PAR linksnis buvo erdvės linksnis, turintis abliatyvinę reikšmę („iš“) (Koptjevskaja-Tamm 2001: 531–544, 557–564) (plačiau žr. disertacijos 2.3 skyriuje).

Objekto linksnų kaita taip pat būdinga nedalomiems objektams, t. y. objektams, suskaičiuojamiems remiantis vienaskaitos forma. Tačiau suomių ir lietuvių kalbose nedalomų objektų žymėjimas skiriasi. Lietuvių kalboje nedalomas objektas įprastai negali būti GP, nebent išimtiniais atvejais (pavyzdžiui, žymint laikiną naudojimą). PAR ir GP vartosenos skirtumai lietuvių ir suomių kalbų rezultatyvinėse konstrukcijose, žyminčiose, kad veiksmas turėjo tam tikrą rezultatą, nagrinėjami atskirame skyriuje.

Šios disertacijos tikslas – išanalizuoti ir aprašyti objekto linksnų kaitos panašumus ir skirtumus suomių ir lietuvių kalbose. Disertacijoje taip pat siekiama iširti, kokias funkcijas suomių ir lietuvių kalbose atlieka PAR ir GP, ir pasiūlyti universalią šių funkcijų klasifikaciją. Sinchroninėje studijoje naudojamosi tam tikrais diachroniniais duomenimis, siekiant apibrėžti galimas senesnes PAR funkcijas, kurios dabartinėje kalboje yra išnykusios.

Disertacijoje keliami tokie uždaviniai:

1. Išanalizuoti ir aprašyti lietuvių ir suomių kalbų objekto linksnų vartoseną, apibrėžiant šių dviejų kalbų skirtumus.

2. Pateikti glaustą abiejų kalbų partityvinių linksnų atsiradimo diachroninę hipotezę (suomių PAR vs. lietuvių GP).

3. Bendrais bruožais aprašyti partityvinių linksnų daugiafunkciškumą suomių ir lietuvių kalbose.

4. Aprašyti „nerezultatyvinių konstrukcijų“ (ši sąvoka vartojama suomių kalbos gramatikose) konceptą, įtraukiant į jį retesnius PAR vartojimo atvejus.

5. Pasiūlyti bendrą suomių ir lietuvių kalbų semantinę konstrukcijų su nedalomais objektais klasifikaciją.

6. Atlikti išsamų, empirinę medžiagą pagrįstą suomių kalbos PAR ir lietuvių kalbos GP gramatinių ir semantinių apribojimų tyrimą.

3. TYRIMO EMPIRINĖ MEDŽIAGA IR METODAI

Disertacijos empirinė medžiaga susideda iš gausių suomių ir lietuvių kalbų pavyzdžių, iliustruojančių įvairius PAR ir GP kaip objekto linksnių vartojimo aspektus. Pagrindinė medžiaga imama iš suomiškų ir lietuviškų Biblijos vertimų (žr. šaltinių sąrašą). Tam tikrais atvejais, kai tenka iliustruoti retesnius PAR ir GP vartojimo atvejus ar vartoseną, kuri dabartinėje kalboje išnykusi, suomiškų ir lietuviškų pavyzdžių imama ir iš kitų šaltinių. Disertacijoje taip pat pateikiama pavyzdžių iš kitų kalbų (pavyzdžiui, rusų, estų, baltarusių). Kiekvienu atveju pavyzdžio šaltinis nurodomas atskirai. Minėtina, kad, renkant tarminius duomenis ar pavyzdžius iš kitų kalbų, konsultuotasi su informantais.

Disertacijos tyrimas grindžiamas tiek kokybiniais, tiek kiekybiniais duomenimis. Empirinės medžiagos atrankos metodai atskirai pristatomi kiekviename disertacijos skyriuje. 4 skyriui pavyzdžiai surinkti iš „Senosios lietuvių kalbos tekstyno“. Disertacijos 5 skyriuje pristatomas tyrimas, apimantis itin gausią empirinę medžiagą. Sukauptieji duomenų rinkiniai (vienas – iš objektų pavartojimo atvejų suomių kalba, kitas – lietuvių kalba) apdoroti ID3 algoritmu (Kelleher, Mac Namee & D’Arcy 2020: 117). Taikant algoritmą iš abiejų duomenų rinkinių išvesta po sprendimų medį. Šie medžiai ir patys yra algoritmai; be to, juos galima pateikti vizualiai. Jais mėginama nuspėti, kada objektas bus pavartotas ACC, kada PAR (lietuvių kalbos atveju – GP).

Iš viso disertacijoje pateikiama daugiau negu 200 ne tik lietuviškų ir suomiškų, bet ir kitų kalbų pavyzdžių. Pavyzdžiai glosuoti taikant Leipcigo glosavimo taisykles⁹. Lietuviški pavyzdžiai glosuoti taikant baltų kalboms pritaikytas Leipcigo glosavimo taisykles (Nau & Arkadiev 2015), suomiški pavyzdžiai – taikant tarplinijines

⁹ <https://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/Glossing-Rules.pdf>

morfologines glosavimo taisykles, išplėtotas Ch. Lehmanno¹⁰ (šios taisyklės kiek išsamesnės negu Leipcigo glosavimo taisyklės).

¹⁰ https://www.christianlehmann.eu/ling/ling_meth/ling_description/representations/gloss/index.php.

4. DISERTACIJOS STRUKTŪRA

Disertaciją sudaro šešios dalys. Įvade pristatomas disertacijos objektas, tikslas, uždaviniai, aptariamas disertacijos aktualumas ir naujumas, pateikiami ginamieji teiginiai. Antroje dalyje aptariama teorinė tyrimo literatūra: glaustai pristatomi tyrime vartojami terminai, aprašomas objekto linksnių žymėjimas suomių ir lietuvių kalbose, pateikiamas trumpas abiejų kalbų veiklos raiškos aprašas. Antroje dalyje taip pat apžvelgiama suomių kalbos PAR ir lietuvių kalbos GP raidos istorija. Galiausiai, glaustai aptariamos partityvinių linksnių funkcijos įvairiose kalbose, šios funkcijos išsamiau aprašomos atskiruose skyriuose. Trečiojoje dalyje, remiantis įvairių kalbų empirine medžiaga, plačiai aptariama partityvumo sąvoka suomių ir lietuvių kalbose. Ketvirtajame skyriuje, ypatingą dėmesį skiriant suomių ir lietuvių kalboms, atskirai aprašomas nedalomų objektų žymėjimas įvairiose kalbose. Penktojoje dalyje pristatomas tekstynų duomenimis pagrįstas tyrimas, apdorotas ID3 algoritmu. Šeštojoje dalyje formuluojamos išvados, pateikiamos gairės tolesniems PAR tyrimams.

5. GINAMIEJI TEIGINIAI

1. Lietuvių ir suomių kalbose objekto linksnis grindžiamas skirtingais prototipais: suomių kalboje lemiamas objekto veiksnys yra veikslas, lietuvių kalboje – vardažodžio kvantifikacija.

2. Nepaisant tam tikrų identiškų funkcijų, suomių kalbos PAR ir lietuvių kalbos GP atlieka skirtingus vaidmenis suomių ir lietuvių kalbų gramatinėse sistemose.

3. Lietuvių (ir slavų) kalbų GP rezultatinės reikšmės nykimas iš dalies sietinas su pakitusiu partityvumo ir veikslo santykiu.

4. Lietuvių kalboje nerezultatyvumas koduojamas veiksmožodžių priešdėliais, suomių kalboje vartojamas PAR. Nerezultatyvumo žymėjimas GP neįsitvirtino, nors senuosiuose raštuose pavyzdžių randama.

5. Tiek suomių, tiek lietuvių kalbose iš dalies paveikti nedalomi objektai žymimi morfologiškai, tačiau priemonės skiriasi: lietuvių kalboje veikslas koduojamas veiksmožodžiu, suomių kalboje vartojamas PAR.

6. IŠVADOS

Disertacijoje atskleidžiama, kad suomių ir lietuvių kalbų objekto linksniai grindžiami skirtingais prototipais: suomių kalboje ryškiausias faktorius, parenkant objekto linksnį, yra *rezultatyvumas* (arba rezultato nebuvimas), o lietuvių kalboje pagrindinis veiksnys yra *kvantifikacija*. Suomių kalbos PAR ir lietuvių kalbos GP atitinkamai atlieka skirtingus vaidmenis.

Rezultatyvumas suomių kalboje gali būti labai skirtingų tipų, apibrėžiamas pagal labai subjektyvius kriterijus, todėl atsiranda daug galimybių vartoti PAR ne tik su masę nusakančiais daiktavardžiais, bet ir su nedalomais objektais. Suomių kalbos PAR visada turi neriboto įvykio interpretaciją (imperfektyvinį veikslą arba aiškaus rezultato nebuvimą, įskaitant tam tikroms veiksmožodžių klasėms galimą skaliarinę veiksmo interpretaciją). Lietuvių kalboje kvantifikacija atlieka pagrindinį vaidmenį žymint objekto linksnį. Suomių kalboje kvantifikacija – tik vienas iš sudedamųjų linksnio parinkimą lemiančių veiksnių (pagrindinis išlieka rezultatyvumas). Taigi nedalomų objektų žymėjimas GP lietuvių kalboje išlieka periferinis.

Disertacijoje aptariami suomių ir lietuvių kalbų diferencinio objekto žymėjimo panašumai ir skirtumai. Nurodoma, kad neiginio PAR panašiai apibrėžiamas tiek suomių, tiek lietuvių kalboje. Nei lietuvių, nei suomių kalboje nėra atskiro gramatikalizuoto daiktavardinės frazės apibrėžtumo ar neapibrėžtumo žymėjimo. Lietuvių kalboje GP suderinama su daiktavardinėmis frazėmis, kurios pačios iš savęs yra neribotos; neapibrėžta kvantifikacija gali būti siejama su veiksmožodžių priešdėliais. Suomių kalboje PAR gali žymėti neapibrėžtą kiekį, bet tik tada, kai veiksmo aspektu veiksmas yra ribotas (plačiau apie tai žr. disertacijos 3.1 skyrių). Inkrementinės kvantifikacijos požiūriu lietuvių kalba skiriasi nuo suomių. Suomių PAR su skaičiuojamaisiais daiktavardžiais žymimas inkrementinis dalyvavimas veiksmė, ACC parodoma riboto veiksmo ir uždaro kiekio jungtis. Lietuvių kalboje veiksmo skirtumai reiškiami imperfektyviniais arba perfektyviniais veiksmožodžiais; inkrementinė

reikšmė nekoduojama objektu. Prie išimtinių atvejų priskiriamas faktinis imperfektyvas, kai GP koduojamas ribotas kiekis (plačiau žr. disertacijos 3.2.1 skyrių).

Disertacijoje aprašomi suomių ir lietuvių kalbų veikslo panašumai ir skirtumai. Remiantis empirine medžiaga, daroma išvada, kad lietuvių kalboje veikslas žymimas priešdėliais, o suomių kalboje šį vaidmenį perima PAR. Teiginiui pagrįsti puikiai pasitarnauja nedalomų objektų žymėjimas suomių ir lietuvių kalbose. Lietuvių kalboje (taip pat ir slavų kalbose) GP nėra koduojamas nerezultatyvumas, nes kalba turi galimybę vartoti veikslą žyminčius veiksmažodžių priešdėlius. Minėtina, kad lietuvių kalbos veiksmažodžių priešdėliais galima labai detalai apibūdinti įvykį pagal veiksmo rezultatą. Lietuvių kalbos veiksmažodžių priešdėliais ne tik apibūdinamas veiksmo rezultatas, bet ir žymimas veikslo skirtumas (plg. liet. priešdėlis *pa-* su veiksmažodžiu *nešti* žymi trumpalaikį veiksmą (veiksmažodis perfektyvinis, bet atelinis)).

Atskiras disertacijos skyrius skirtas nedalomiems objektams. Atskleidžiama, kad veiksmažodžių semantika svarbi parenkant objekto linksnį. Suomių ir lietuvių kalbose išskirtos keturios veiksmažodžių grupės (įtraukiant ir arealinius duomenis): laikino naudojimosi, kontakto su paviršiumi, skaliariniai ir konatyviniai veiksmažodžiai. Tiek suomių, tiek lietuvių kalbose iš dalies paveikti nedalomi objektai žymimi morfologiškai, tačiau priemonės skiriasi: lietuvių kalboje nerezultatyvumas koduojamas veiksmažodžių priešdėliais, suomių kalboje vartojamas PAR.

Atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad lietuvių kalboje negalima tikėtis nuoseklaus nerezultatyvumo žymėjimo objekto linksniais, nes toks žymėjimas būtų perteklinis. Tai, kad 8 lentelėje (čia pateikiami veiksmažodžiai, kurių nedalomas objektas žymimas GP; pavyzdžiai rinkti iš tekstyno ir kitų šaltinių, apimančių senosios lietuvių kalbos tekstus ir tarminę medžiagą) yra tik 7 lietuviški pavyzdžiai, neabejotinai patvirtina, jog būdas nedalomus objektus žymėti GP lietuvių kalboje neįsitvirtino.

Disertacijoje pristatomas išsamus faktorių, susijusių su objekto linksnių parinkimu suomių ir lietuvių kalbose, tyrimas, pagrįstas tekstynų duomenimis. Duomenys apdoroti ID3 algoritmu, išvedant sprendimų medžius suomių (tekstyną sudarė 1 637 pavyzdžiai) ir lietuvių kalbos (tekstyną sudarė 714 pavyzdžių) veiksmažodžiams. Tekstynų pavyzdžiais pagrįstos disertacijoje aptariamoms hierarchinėms taisyklėms, nuo kurių priklauso suomių ir lietuvių kalbų objekto linksnis. Atlikto tyrimo rezultatai patvirtino, kad suomių kalboje svarbiausias kriterijus, parenkant objekto linksnį (PAR arba ACC), yra situacijos ribotumas arba neribotumas. Lietuvių kalbos pavyzdžių analizė patvirtina, kad lietuvių kalboje diferenciškai žymint objektą svarbiausi yra veiksmažodžių priešdėliai.

SUMMARY

1. RELEVANCE AND NOVELTY OF THE RESEARCH

Even though numerous works have been published mostly focusing on the complex nature of the Finnish partitive (Denison 1957, Heinämäki 1994, Huumo 2002, 2006, 2013, Kiparsky 1998, Larjavaara 2019, ISK 2004 §925–941 to mention just a few), the areal features of the Finnish partitive in comparison with the Lithuanian and Slavic GP have been insufficiently analysed. The most recent study on Finnish PAR was published in 2019 by Larjavaara (unfortunately accessible only to scholars reading Finnish), which will serve as a good basis for this dissertation. Some research has been done in order to compare Finnic and Slavic aspectual differences (e.g., Dahl & Karlsson 1976). Partitivity and partitive elements across languages were investigated in Koptjevskaja-Tamm 2001, Giusti & Sleeman 2021 and Luraghi & Huumo 2014. Similarities in case marking of the object in Lithuanian and one of the Finnic languages – Estonian – were investigated in Klaas 1996. A study of the independent partitive genitive (IPG) in Lithuanian was conducted by Seržant 2014; he gave a semantic description of the independent partitive genitive in functional terms and used the notion of (un)boundedness claiming that NP-internally the IPG has two main readings: an unbounded and a bounded reading (Seržant 2014: 257). He also argues that the imperfective interpretation of the clause induces an inherently unbounded reading, which is not compatible with the bounded reading of the IPG (*ibid.*) Seržant also briefly discusses intensional contexts and constructions that assign the partitive genitive. However, Seržant’s study includes the widely discussed phenomena of differential subject and object marking and only touches upon the important features of Lithuanian object marking. This dissertation will give a more thorough understanding of the object marking in Lithuanian. Keeping in mind that there is a lack of research on the similarities and differences pertaining to differential object marking in

Finnish and Lithuanian from an areal/typological viewpoint that would rest on a richer empirical basis, the present dissertation aims to fill in this gap and to shed more light on the similarities and differences between (the) Finnish PAR and (the) Lithuanian GP. This research intends to contribute to current knowledge on the Finnish PAR, the Lithuanian GP and their functions from an areal perspective. This dissertation will bring in wider empirical data including sources from old Lithuanian and Lithuanian dialects, also checking and spelling out the clear differences in object case marking in Finnish and Lithuanian against the corpora of biblical texts.

2. RESEARCH OBJECT, AIM AND OBJECTIVES

Partitivity is a complex linguistic notion that, in various languages, refers to e.g. proper partitive or pseudopartitive constructions, quantified expressions, overt indefinite determiners or partitive pronouns (Giusti & Sleeman 2021: 1–2). For this study, it is important to determine what is meant here by the terms *partitive* and *partitivity*:

1. *Partitivity* is a functional property that can be manifested in various ways.

2. As an inflectional case *partitivity* is assigned to differential object marking that is characteristic of both Finnish and Lithuanian. This study will concentrate on object case marking in Finnish and Lithuanian from the perspective of *partitivity*.

3. Grammatical traditions label this property differently because *partitivity* is contrasted with categories that manifest higher telicity/transitivity and definiteness of the object.

Inflecting languages may express partitivity through case. In the tradition of Indo-European scholarship the term ‘partitive’ is primarily associated with the genitive (Koptjevskaja-Tamm 2001: 525), although the term also covers phenomena that are not morphological partitives (for more discussion see Koptjevskaja-Tamm 2001: 525). In Lithuanian, the ‘partitive’ function of the genitive is one among the numerous functions associated with this case¹¹ (1). Finnish, which belongs to the Finnic branch of the Uralic languages¹², has a morphological case that is referred to as the partitive.

¹¹ The other functions of the Lithuanian genitive are, for example, genitive proper (e.g., possession *brolio kambarys* brother.GEN.SG room.NOM.SG ‘brother’s room’; origin/material *obuolių sultys* apple.GEN.PL juice.NOM.PL ‘apple juice’ etc.).

¹² The Finnic group around the Baltic Sea is represented by Finnish, Estonian, Livonian, Veps, Karelian, Ingrian and Votic. These languages are related to other Finno-Ugric languages (found mainly in Russia) and share a common protolanguage, namely Proto-Finnic.

(Lithuanian)

- (1) *Iš kur tu ims-i*
from where 2.NOM.SG.M take.FUT-2SG
*gyv-oj-o vand-ens?*¹³
living-DEF-GEN.SG.M water-GEN.SG
‘Where can you get living water?’

(Finnish)

- (2) [...] *hän ant-o-i kala-a.*¹⁴
s/he give-PST-3SG fish-PAR
‘[Jesus came, took the bread and gave it to them, and] did
the same with the fish.’

The use of ‘partitive cases’ (called simply ‘partitive’ or ‘partitive genitive’) in the case marking of the direct object is an areal phenomenon attested in several groups of languages, both Indo-European (Slavic and Baltic) and Finnic (Koptjevskaja-Tamm 2001: 531–544, 557–564, Ambrazas 2006: 229). In addition to (1) and (2), we give more examples to illustrate that alternations in object marking involving the notion of partitivity are applicable to more languages in the Baltic area:

(Estonian, p.c. Riho Grünthal)

- (3) *Ma ost-si-n leib-a.*
I buy-PST-1SG bread-PAR
‘I bought some bread.’

(Veps, from Kettunen 1943: 99)

- (4) *mõ sä mei-le vina-d*
sell.IMP2SG you we-ALL alcohol-PAR
‘Sell us some alcohol.’

¹³ Unless otherwise stated, Lithuanian examples are from B2005 (see Data Sources).

¹⁴ Unless otherwise stated, Finnish examples come from R1992 (see Data Sources).

(Russian, from Seržant 2015: 354)

- (5) *On* *po-pil* *vod-y.*
3NOM.SG.M PVB-drink.PST.3SG water-GEN.SG
'He drank some water.'

Finnish and Lithuanian belong to a wider areal continuum with a rich linguistic and historical background and language contacts (Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001: 728). The Finnic branch (comprising Finnish, Estonian, Karelian, Votic, Veps, Ingrian and Livonian) belongs to the group of Finno-Ugric languages, the majority of which are spoken in western Siberia and eastern Russia. Sami, the closest relative of the Finnic group, plays an important role in dating the earliest Baltic influences (Larsson 2001: 237). Early Germanic and Finnic contacts seem to have been studied much more than those between Baltic and Finnic (*ibid*)¹⁵.

Finnic and Baltic were in early and intensive contact in the Proto-Finnic era (Larsson 1984: 98, Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001, Kallio 2008, Junttila 2012, 2015a, 2015b); the main evidence for this comes from numerous words borrowed from Baltic to Finnic that are not found in other branches of the Uralic languages (Laakso 2001: 201, Larsson 1981: 50, Larsson 2001: 238–242). Besides lexical influence, language contact is heavily involved in the development of Proto-Finnic phonology (Larsson 2001: 243–244, Hofstra 1985, Kallio 2012, 2015, LÄGLOS) and there are very clear syntactical similarities between Finnic and Baltic. Some grammatical features are also common to the Circum-Baltic languages as a whole and are considered to be a result of language contact (Koptjevskaja-Tamm & Wälchli 2001: 674–723).

Several studies (Larsson 2001, Klaas 1996 to mention just a few) have proved that the correspondences of the Lithuanian partitive

¹⁵ Since the end of the 20th century, it has been commonly held that the earliest Germanic borrowings entered the language at the same proto-language stage as Baltic borrowings (see, e.g., Junttila 2015b and Kallio 2008).

genitive and Finnish partitive cover a wide semantic-syntactic area. *Despite their grammatical labels, the Lithuanian partitive genitive¹⁶ and Finnish partitive¹⁷ share many functional properties, which will be shown later in this study.*

There has also been some discussion about the Baltic influence on the Finnic object case alternation (Larsson 1981). However, recent research shows that the grammaticalization of the Western Uralic (= Proto-Finno-Volgaic) ablative(-partitive) had already started before the Baltic influence started (Grünthal 2022). There are different views about how exactly the functional distribution of case forms, including their aspectual differentiation, was established in Finnic. Some researchers (e.g., Larsson 1984: 98) believe that this happened because of Baltic influence, others (e.g., Larjavaara 1991, Grünthal 2022) point out that the rise of the patterns of distribution of PAR and accusative¹⁸ as observed in the modern language, and the aspectual differentiation of case forms, are logical developments, although Baltic influence in early stages is indisputable.

Lithuanian and Finnish both display differential object marking involving the notion of partitivity. The notion of differential object marking (DOM), referring to variation in the formal marking of the object conditioned by the categorial features of the object or semantic distinctions in the verb phrase, was introduced by Bossong 1985. For more background, see, e.g. Dalrymple & Nikolaeva 2011, Næss 2007 and Sinnemäki 2014. This dissertation covers only differential object marking. However, PAR and GP occur also in differential subject marking both for Finnish as in (6a–b) and for Lithuanian, as in (7a–b):

(Finnish, from Luraghi & Kittilä 2014: 18)

¹⁶ The Lithuanian case could be called genitive-partitive because in this study it is formally genitive but functionally partitive. An abbreviation GP will be used for Lithuanian genitive-partitive in order to indicate the morphological category first and functional property second.

¹⁷ For Finnish partitive, the abbreviation PAR will be used.

¹⁸ For Finnish and Lithuanian accusative, the abbreviation ACC will be used.

- (6) a. *Naise-t tul-i-vat koti-in.*
 woman-PL come-PST-3PL home-ILL
 ‘The women came home.’
- b. *Nais-i-a tul-i koti-in.*
 woman-PL-PAR come-PST.3SG home-ILL
 ‘Some women came home.’
- (Lithuanian, from Seržant 2014: 261)
- (7) a. *Važiov žmon-ės.*
 drive-PST.3 people-NOM.PL
 ‘People drove/rode.’
- b. *Pri-važiov žmoni-ų.*
 PVB-drive-PST.3 people-GEN.PL
 ‘There have arrived a lot of people.’

In Lithuanian, GP is triggered by verbal quantifiers *pri-*, *at-*, *per-* meaning ‘a lot’ (normally in combination with a reflexive suffix/prefix), also by some verbs that take a measure phrase, e.g., *daugėti* ‘to increase’ (for more discussion see Seržant 2014: 261–262). In Finnish, the quantifying function of the PAR is activated with plural count nouns and it comes close to the function of an indefinite article (for more discussion see Luraghi et al. 2020: 871–873).

Finnish has a morphological case that is referred to as the PAR. The meaning of the dedicated PAR case should be set apart from the comparative concept of partitivity, which is used for comparison of the semantics of grammatical forms related to the “part-of-N” (8a; 9a) and “amount-of-N” (8b; 9b) concepts. The partitive concept comprises two metonymically related subconcepts: the PAR (N-of-the N) (9a) and the pseudopartitive (N-of-N) (9b) (Tamm 2014: 91). The notion of the pseudopartitive involves a noun phrase that includes two nominals with a quantifier. The partitive concept is thus broader than that of the notion of a part-whole relationship. Koptjevskaja-Tamm, in her detailed typological study (2001), clearly discriminates between PAR (8a), (9a) and pseudopartitive (nominal) constructions (8b), (9b). Both PAR and pseudopartitive constructions are noun phrases consisting of two nominals, one of which is a quantifier, but the quantifiers play

different roles: in partitive nominal constructions (PC) the quantifier indicates a subset of a presupposed set of items referred by one of the nominals whilst in the pseudopartitive nominal construction (PPC) the same nominal quantifies over the kind of entity (Koptjevskaja-Tamm 2001: 527). A presupposed set vs. the kind of entity are illustrated by examples (8a–b) and (9a–b):

(from Koptjevskaja-Tamm 2001: 526–527)

- (8) a. *a pile of Mary's books*
 b. *a pile of books*

(Finnish)

- (9) a. *ole-n perhee-mme nuor-in*
 be.PRS-1SG family-GEN.1PLPX young-SUP
 'I am the youngest of my family.'

(Lithuanian, personal knowledge)

- b. *stiklinė vand-ens*
 glass.NOM.SG water-GEN.SG
 'a glass of water'

PAR is a grammatical form that is conceptually related to the meaning of the partitive concept and is divided into functional (e.g., aspectual, (10a)) and structural categories (e.g., default case, (10b)), depending on the semantics of the PAR in the structure of the language at hand (Tamm 2014, 91):

(Finnish)

- (10) a. [...] *miehe-t sö-i-vät uhriliha-a* [...]
 man-PL eat-PST-3PL sacrificial_meal-PAR
 'The people ate the sacrificial meal.'

(Finnish, from Tamm 2014: 90)

- b. *ilman raha-a*
 without money-PAR
 'without money'

The origins of Finnic PAR lie in a spatial case with a separative meaning (Koptjevskaja-Tamm 2001: 531–544, 557–564), more discussion in Chapter 2.3.

Alternations in object marking also apply to discrete objects such as those expressed by count nouns in the singular. However, there are some clear differences between Finnish and Lithuanian regarding the marking of discrete entities. Lithuanian does not normally mark discrete entities with GP, unless some specific conditions apply (e.g. temporally restricted usage). Possible conditions for the use of PAR and GP in Finnish and Lithuanian in resultative constructions (which indicate that the event brings about a change) will be discussed in more detail in a separate chapter.

The aim of the dissertation is to analyze and describe the differences and relevant features of object case marking in Finnish and Lithuanian. The aim is also to investigate what functions Finnish PAR shares with Lithuanian GP and to propose a unified semantic classification for these functions. In this synchronic study, some diachronic data will also be analyzed to discover possible older functions of the partitive no longer observed in the contemporary languages.

The tasks of the dissertation are as follows:

1. To describe the case of the object in Finnish and Lithuanian by formulating differential features setting apart these two languages.
2. To give a brief historical background of the development of the individual cases marking partitivity (Finnish PAR vs. Lithuanian GP).
3. To describe the polyfunctionality of the cases marking partitivity in Finnish and Lithuanian.
4. To develop a concept of irresultative construction (a notion used in Finnish grammar) subsuming a number of more peripheral constructions involving partitive marking in the two languages.
5. To propose a unified semantic classification of constructions involving Finnish PAR and Lithuanian GP with discrete objects.
6. To perform a corpus-based study in order to analyse the grammatical and semantic constraints of the use of Finnish PAR and Lithuanian GP.

3. RESEARCH MATERIAL AND METHODS

The dissertation contains examples of Finnish and Lithuanian data, exemplifying various aspects of usage of Finnish PAR or Lithuanian GP in these languages. The main data comes from the corpus of the Lithuanian and Finnish biblical texts (see Data Sources). The Lithuanian and Finnish data also present samples from other sources, wherever there is a need to illustrate some specific feature of the PAR/GP or to point out some older features of the PAR that have been lost in the contemporary language. Examples for chapter 4 about the PAR marking of the discrete objects were checked against the old Lithuanian Corpus. The dissertation also draws upon examples from other languages, such as Russian, Estonian, and Belarusian. For dialectal data or data from neighbouring languages informants were consulted. The research presented in this dissertation is data-driven, both qualitative and quantitative. The methods of data collection and analysis are described in detail in the respective chapters. In Chapter 5 a separate study is carried out on a wide dataset, which is then treated with an ID3 algorithm so that decision trees can be produced. The dissertation contains in all more than 200 examples mainly from Finnish and Lithuanian, but also from other languages. The examples cited in the dissertation are glossed in accordance with the Leipzig glossing rules¹⁹. The Lithuanian examples are glossed following the guidelines presented in Nau & Arkadiev (2015), which is a version of the Leipzig glossing rules adapted for the Baltic languages. Finnish examples are glossed according to the interlinear morphological glossing conventions developed by Christian Lehmann²⁰ which offer more accurate suggestions than the Leipzig Glossing Rules.

¹⁹ <https://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/Glossing-Rules.pdf>.

²⁰ https://www.christianlehmann.eu/ling/ling_meth/ling_description/representations/gloss/index.php.

4. STRUCTURE OF THE DISSERTATION

This dissertation is structured as follows: Chapter 2 deals with the theoretical background for the study. After a presentation of the key concepts and terms used in the dissertation, a detailed account of object marking systems in Finnish and Lithuanian is given, followed by an overview of the means of expression of the category of aspect in the languages studied. In addition, some historical background for the Finnish PAR and the Lithuanian GP is provided in the light of the development of partitives across languages (Chapter 2.3). Finally, a brief introduction on the functions of PAR case markers is given which will be discussed and developed further in subsequent chapters. In Chapter 3, the notion of partitivity is discussed in more detail, also with some data from other languages. Chapter 3 also explains the differential features of object marking in Finnish and Lithuanian. A separate chapter (Chapter 4) is devoted to object marking with discrete objects. Chapter 5 presents a corpus-based study of the factors mandating the use of the PAR in Finnish and GP in Lithuanian in an algorithmic form. Finally, Chapter 6 contains some concluding remarks and outlines prospects for future research in the field.

5. THESES TO BE DEFENDED

1. Lithuanian and Finnish have completely different prototypes for assigning object cases. Finnish object case corresponds to clausal quantification (aspect) and Lithuanian object case corresponds to nominal quantification.

2. Despite some identical functions, Finnish PAR and Lithuanian GP play different roles in the grammatical systems of Finnish and Lithuanian.

3. The demise of irresultative meaning of the GP in Lithuanian (and Slavic languages) might partly be due to changes in the relationship between partitivity and aspect.

4. Finnish and Lithuanian use different strategies for encoding irresultativity in discrete objects (Lithuanian has the possibility of expressing irresultativity with aspectual prefixes, Finnish expresses irresultativity with partitive marking); the GP strategy of expressing irresultativity for discrete objects never completely developed in Lithuanian.

5. Finnish and Lithuanian both have a way of morphologically marking partially affected discrete objects but do so differently: Lithuanian encodes aspect on the verb and so marks partial affectedness that way, but Finnish uses PAR instead. This is one of the central ideas of the relevant section of the thesis.

6. CONCLUSIONS

To conclude, the main findings of the work are as follows: it was shown that Lithuanian and Finnish have completely different prototypes for assigning object cases. In Finnish the prototype is *resultativity* (or the absence of a result); in Lithuanian the prototype is *quantification*. Therefore, Finnish PAR and Lithuanian GP play different roles for Finnish and Lithuanian. It was also shown that the endpoints of the culmination in Finnish might be of different types and could be categorized in very subjective terms, which gives lots of possibilities for Finnish to use PAR not only with mass nouns, but also with discrete objects very widely. Finnish PAR always triggers the interpretation of an unbounded event (imperfective aspect or the lack of a clear result – including also scalar analysis of some verbal classes). Quantification plays the most important role for the object marking in Lithuanian, whilst in Finnish quantification is only one of the elements of the object case marking culmination being at the forefront. Therefore, the marking of discrete objects (*versus* mass nouns) with GP in Lithuanian is problematic.

The study also showed clear similarities and dissimilarities in differential object marking in Finnish and Lithuanian. It was shown that the PAR of negation has some shared characteristics in Finnish and Lithuanian. Both Lithuanian and Finnish lack a dedicated grammaticalized means to mark the (in)definiteness of an NP. In Lithuanian, GP operates on NPs that are by themselves unbounded; indefinite quantification may correlate with verbal prefixes. In Finnish, PAR is able to indicate indefinite quantity, but only in aspectually bounded situations (for more discussion see Chapter 3.1). As regards incremental quantification, Lithuanian is different from Finnish. Finnish PAR with count nouns indicates incremental participation (refers to a progressive or a cessative meaning), ACC indicates the combination of bounded aspect and closed quantity. In Lithuanian, the difference in aspect is marked in imperfective/perfective verbs; incremental quantification is not

coded in the object. Some exceptions apply to the instances of the factual imperfective, where GP refers to a bounded amount (discussed in Chapter 3.2.1).

The dissertation also showed similarities and dissimilarities in the aspectual systems in Finnish and Lithuanian. The role of overt marking of aspect and Aktionsart on the Lithuanian verb is taken over by the PAR in Finnish. The comparison of marking of discrete objects serves as good grounds for this claim, as it was shown that the non-availability of irresultative meaning of the GP in Lithuanian (and other Slavic languages) is due to the possibilities of using aspectual prefixes, while Finnish uses PAR instead. Moreover, Lithuanian verbal prefixes may offer a full range of possibilities to describe the event in a very detailed manner regarding the outcome of the result. Apart from the description of the result of the event, prefixes may also reflect actional differences (i.e. differences in lexical aspect or Aktionsart), e.g., the prefix *pa-* in *pa-nešti* ‘carry for some time’ renders the verb perfective but atelic, and the boundedness associated with perfectivity is achieved through indication of an arbitrary boundary in time rather than through a change of state.

One chapter of the study was dedicated to the marking of discrete objects. It was shown that verbal semantics play an important role for the object case marking. Four semantic groups of verbs were established for Finnish and Lithuanian, also including areal data: temporally restricted usage, surface-contact verbs, scalar verbs and conative verbs. Finnish and Lithuanian both have a way of morphologically marking partially affected discrete objects but do so in different ways. Lithuanian encodes aspect on the verb and so marks partial affectedness that way, but Finnish uses PAR instead. The results of the research confirm that no consistent marking of irresultativity via case-marking would be expected in Lithuanian, because that would be redundant. The fact that there are only 7 examples in Table 8 (occurrences of verbs with GP for discrete objects in Lithuanian corpora and other sources, which contains both examples from old

Lithuanian and Lithuanian dialects) demonstrates that the GP strategy for discrete objects never completely developed in Lithuanian.

The dissertation also performed a corpus-based study of the factors that mandate the use of the PAR in Finnish and GP in Lithuanian. A separate study was performed on a wide dataset, which was treated with the ID3 algorithm and decision trees were produced. Decision trees were drawn up for 1637 Finnish instances and 714 Lithuanian instances. Examples from the corpora confirmed the clear hierarchical rules which are applied for Finnish and Lithuanian object marking. The outcome of the Finnish data shows that the most important governing criterion for the choice between the PAR and the ACC is the *boundedness* or *unboundedness* of the situation. The outcome clearly shows that the prefixation of the verbs plays the most important role in the alternation between object cases in Lithuanian.

ARTICLES ON THE TOPIC OF DISSERTATION
PUBLISHED IN PEER-REVIEWED JOURNALS

DISERTACIJOS TEMA PARENGTI STRAIPSNIAI
RECENZUOJAMUOSE LEIDINIUOSE

Laugalienė, Asta. Object Marking with Discrete Objects in Finnish and Lithuanian. *Finno-Ugric Languages and Linguistics* 10(1–2), 2021, 27–50. <http://full.btk.ppke.hu/index.php/FULL/article/view/94>.

Laugalienė, Asta. Partitivity and object marking in Finnish and Lithuanian. *Philologia Estonica* 5, 2020, 236–267. <https://doi.org/10.22601/PET.2020.05.08>.

PAPERS ON THE TOPIC OF DISSERTATION PRESENTED
AT INTERNATIONAL ACADEMIC CONFERENCES

TARPTAUTINĖS MOKSLINĖS KONFERENCIJOS
SKAITYTI PRANEŠIMAI DISERTACIJOS TEMA

“Object Marking in Finnish and Lithuanian”. A poster presentation on 22–23 November 2019 at the International Conference IMAV2019, Budapest.

“Object Marking with Discrete Objects in Finnish and Lithuanian”. A presentation on 13–15 October 2021 at the XIIIth International Congress on Baltistics “Baltic Languages in Time and Space”.

THE CANDIDATES BIOGRAPHICAL NOTE

EDUCATION

- 2016–2021 Doctoral Studies in Philology, Vilnius University, Lithuania
2000–2003 Master in Finnish Language and Culture, Helsinki University, Finland
2000–2003 Master in Lithuanian Linguistics, Vilnius University, Lithuania
1996–2000 Bachelor in Lithuanian Philology and Foreign Language (Finnish), Vilnius University, Lithuania

PROFESSIONAL ACTIVITY

- 2015–present Junior Assistant, Vilnius University, Lithuania
2010–2016 Assistant to the Head of Unit, European Chemicals Agency, Helsinki, Finland
2008–2010 Contract Assistant, Publications Office of the EU, European Commission, Luxembourg
2005–2007 Translator, European Parliament, Luxembourg
2002–2004 Translator and editor, “Stockmann”, Helsinki, Finland

TRUMPOS ŽINIOS APIE DISERTANTĘ

IŠSILAVINIMAS

- 2016–2021 Filologijos mokslo krypties doktorantūros studijos, Vilniaus universitetas
- 2000–2003 Suomių kalbos ir kultūros magistro laipsnis, Helsinkio universitetas, Suomija
- 2000–2003 Lietuvių kalbotyros magistro laipsnis, Vilniaus universitetas
- 1996–2000 Lietuvių filologijos ir užsienio kalbos (suomių) bakalauro laipsnis, Vilniaus universitetas

PROFESINĖ VEIKLA

- 2016–dabar Jaun. asistentė, Vilniaus universitetas
- 2010–2016 Skyriaus vadovo asistentė, Europos cheminių medžiagų agentūra, Helsinkis, Suomija
- 2008–2010 Viešųjų pirkimų skyriaus specialistė, Europos Sąjungos leidinių biuras, Europos komisija, Liuksemburgas
- 2005–2007 Vertėja, Europos Parlamentas, Liuksemburgas
- 2002–2004 Vertėja ir redaktorė, „Stockmann“, Helsinkis, Suomija

Vilnius University Press
9 Saulėtekio Ave., Building III, LT-10222 Vilnius
Email: info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
Print run 30